

Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα: παροχή σε όλα τα παιδιά μας του καλύτερου δυνατού ξεκινήματος για τον κόσμο του αύριο

(2011/C 175/03)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΥΠΟΨΗ:

- Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 14ης Νοεμβρίου 2006, σχετικά με την αποδοτικότητα και ισότητα στην εκπαίδευση και κατάρτιση ⁽¹⁾.
- Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών που συνήλθαν στο πλαίσιο του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 2008, για την προετοιμασία των νέων για τον 21ο αιώνα: ένα πρόγραμμα ευρωπαϊκής συνεργασίας στον σχολικό τομέα ⁽²⁾.
- Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 12ης Μαΐου 2009, σχετικά με στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στην εκπαίδευση και κατάρτιση («ΕΚ 2020») ⁽³⁾.
- Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 26ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ⁽⁴⁾.
- Τα συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2010, σχετικά με την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ⁽⁵⁾.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ ΟΤΙ:

Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ισοτιμίας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα —από τα πρώτα χρόνια της ζωής μέχρι την ενηλικίωση— παίζει θεμελιώδη ρόλο στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής Ευρώπη 2020 για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη ⁽⁶⁾.

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΟΝΤΑΣ ΟΤΙ:

Ενώ η ευθύνη της οργάνωσης και του περιεχομένου των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης εξακολουθεί να αποτελεί αρμοδιότητα των κρατών μελών, η συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, μαζί με την αποδοτική χρήση ενωσιακών προγραμμάτων, μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της ποιοτικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την υποστήριξη και συμπλήρωση των μέτρων που λαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο και τη βοήθεια προς τα κράτη μέλη να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις.

ΚΑΙ ΥΠΟ ΤΟ ΦΩΣ:

Της διάσκεψης της Προεδρίας με θέμα «Αριστεία και ισοτιμία στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα», που πραγματοποιήθηκε στη Βουδαπέστη στις 21 και 22 Φεβρουαρίου 2011, στην οποία τονίστηκε η ανάγκη να συνδυαστεί η ποσοτική και ποιοτική διάσταση της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας, καθώς και της ανακοίνωσης της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού» ⁽⁷⁾.

ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα: παροχή σε όλα τα παιδιά μας του καλύτερου δυνατού ξεκινήματος για τον κόσμο του αύριο» ⁽⁸⁾.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΟΤΙ:

1. Η υψηλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ΠΕΦ) ⁽⁹⁾ παρέχει ευρύ φάσμα βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων ωφελειών τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία γενικότερα. Δρώντας συμπληρωματικά προς τον βασικό ρόλο της οικογένειας, η ΠΕΦ θέτει τα ουσιώδη θεμέλια για την εκμάθηση της γλώσσας, την επιτυχή δια βίου μάθηση, την κοινωνική ένταξη, την προσωπική ανάπτυξη και την ευχερή πρόσβαση στην απασχόληση. Εάν τεθούν στέρεες βάσεις κατά τα χρόνια που διαμορφώνεται το παιδί, η μεταγενέστερη απόκτηση γνώσεων γίνεται πιο αποτελεσματική και είναι πιθανότερο να συνεχιστεί σε ολόκληρη τη ζωή, αυξάνοντας την ισοτιμία των μαθησιακών αποτελεσμάτων και μειώνοντας το κόστος για την κοινωνία από άποψη απώλειας ταλέντων και δημόσιων δαπανών για την πρόνοια, την υγεία, ακόμη και τη δικαιοσύνη.
2. Η υψηλής ποιότητας ΠΕΦ είναι ευεργετική για όλα τα παιδιά, αλλά ιδιαίτερα για όσα παιδιά προέρχονται από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό περιβάλλον, οικογένειες μεταναστών ή Ρομά, ή έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένης της αναπηρίας. Βοηθώντας να κλείσει το χάσμα επιδόσεων και στηρίζοντας τη γνωστική, γλωσσική, κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη, η ΠΕΦ μπορεί να βοηθήσει να σπάσει ο κύκλος της μειονεξίας και της παραίτησης που συχνά οδηγούν στην πρόωπη εγκατάλειψη του σχολείου και τη μετάδοση της φτώχειας από τη μια γενιά στην επόμενη.
3. Από την άποψη αυτή, η παροχή καθολικά διαθέσιμης υψηλής ποιότητας ΠΕΦ μπορεί να συμβάλει σε σημαντικό βαθμό στην επιτυχία της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», και ιδίως στην επίτευξη δύο από τους πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ: τη μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου κάτω από το 10% και την απαλλαγή τουλάχιστον 20 εκατομμυρίων ανθρώπων από τον κίνδυνο της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

⁽⁷⁾ Έγγρ. 7226/11 — COM(2011) 60 τελικό.

⁽⁸⁾ Έγγρ. 6264/11 — COM(2011) 66 τελικό.

⁽⁹⁾ Για τους σκοπούς των παρόντων συμπερασμάτων, ο όρος «προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα» αναφέρεται σε όλες τις ρυθμίσεις που παρέχουν εκπαίδευση και φροντίδα σε παιδιά από τη γέννηση μέχρι την ηλικία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης —ανεξάρτητα από τη σύσταση, τη χρηματοδότηση, τις ώρες λειτουργίας ή το περιεχόμενο του προγράμματος— και περιλαμβάνει την προσχολική και νηπιακή αγωγή. [Πηγή: ΟΟΣΑ Starting Strong I (2006), σ. 7.]

⁽¹⁾ ΕΕ C 298 της 8.12.2006, σ. 3.

⁽²⁾ ΕΕ C 319 της 13.12.2008, σ. 20.

⁽³⁾ ΕΕ C 119 της 28.5.2009, σ. 2.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 301 της 11.12.2009, σ. 5.

⁽⁵⁾ ΕΕ C 135 της 26.5.2010, σ. 2.

⁽⁶⁾ Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου 2010 — έγγρ. EUCO 7/1/10 REV 1.

4. Επιπλέον, δεδομένου ότι η ΠΕΦ παρέχει μια ευκαιρία για έγκαιρη διάγνωση μαθησιακών δυσκολιών και έγκαιρη παρέμβαση, μπορεί να βοηθήσει να εντοπιστούν μικρά παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και, ει δυνατόν, να διευκολυνθεί η ένταξή τους στα κανονικά σχολεία.
5. Παρόλο που τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει σημαντική συνολική πρόοδο τα τελευταία χρόνια όσον αφορά τη βελτίωση της διαθεσιμότητας της ΠΕΦ, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος για ποσοστό συμμετοχής 95 % μέχρι το 2020 που συμφωνήθηκε στο πλαίσιο του στρατηγικού πλαισίου «ΕΚ 2020»⁽¹⁾, και ειδικότερα να εξασφαλιστεί μεγαλύτερη πρόσβαση των παιδιών από μειονεκτούσες οικογένειες.
6. Η παροχή υψηλής ποιότητας ΠΕΦ είναι εξίσου σημαντική με την εξασφάλιση της διαθεσιμότητας και του χαμηλού κόστους της, και πρέπει να αφιερωθεί προσοχή σε θέματα όπως το περιβάλλον και οι υποδομές, η στελέχωση, το πρόγραμμα σπουδών, η διακυβέρνηση και η διασφάλιση της ποιότητας.
7. Απαιτείται συστημική και πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση στις υπηρεσίες ΠΕΦ σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο με τη συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων —συμπεριλαμβανομένων των οικογενειών— μαζί με στενή διατομεακή συνεργασία μεταξύ των διαφόρων τομέων πολιτικής, όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, οι κοινωνικές υποθέσεις, η απασχόληση, η υγεία και η δικαιοσύνη.
8. Είναι σημαντικό να αυξηθεί η αναλογία ανδρών στην ΠΕΦ προκειμένου να αλλάξουν οι συμπεριφορές και να φανεί ότι δεν είναι μόνο οι γυναίκες ικανές να προσφέρουν εκπαίδευση και φροντίδα. Είναι θετικό για τα παιδιά να έχουν πρότυπα και από τα δύο φύλα και έτσι καταρρίπτονται πιο εύκολα οι στερεοτυπικές αντιλήψεις με βάση το φύλο. Η συμμετοχή και των δύο φύλων στον χώρο εργασίας βοηθά τα παιδιά να αποκτήσουν πιο πλούσιες εμπειρίες και μπορεί επίσης να συμβάλει στη μείωση του διαχωρισμού με βάση το φύλο στην αγορά εργασίας.
9. Η ΠΕΦ τείνει να δέχεται λιγότερη προσοχή από οποιοδήποτε άλλο επίπεδο εκπαίδευσης και κατάρτισης, παρά τις ενδείξεις ότι οι αποδοτικές επενδύσεις στην ποιοτική παιδεία των μικρών ηλικιών είναι πολύ πιο αποτελεσματικές από τις μεταγενέστερες παρεμβάσεις και φέρνουν σημαντικά οφέλη καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής, ιδίως για μειονεκτούντα άτομα.
10. Σε επίπεδο ΕΕ έχουν πραγματοποιηθεί ή συγκεντρωθεί συγκριτικά λίγες έρευνες για την εκπαίδευση νέων παιδιών οι οποίες να μπορούν να διαμορφώσουν την ανάπτυξη και την εφαρμογή πολιτικών ΠΕΦ στα κράτη μέλη. Όσα στοιχεία ερευνών υπάρχουν πρέπει να γίνουν ευρύτερα γνωστά και να συμπληρωθούν με πιο εκτενή έρευνα σχετικά με την παροχή ΠΕΦ και τον

αντίκτυπό της σε όλα τα κράτη μέλη, η οποία να λαμβάνει υπόψη την πολιτισμική πολυμορφία και να καταγράφει παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών και εμπειριών.

ΣΥΜΦΩΝΕΙ ΟΤΙ:

Τα μέτρα για να ανταποκριθούμε στη διπλή πρόκληση της παροχής γενικευμένης ισότιμης πρόσβασης σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, αυξάνοντας ταυτόχρονα την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, μπορούν να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Την παροχή ισότιμης πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας, χωρίς αποκλεισμούς ΠΕΦ, ιδιαίτερα για παιδιά που προέρχονται από κοινωνικοοικονομικά μειονεκτικό περιβάλλον, οικογένειες μεταναστών ή Ρομά, ή έχουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, συμπεριλαμβανομένης της αναπηρίας.
2. Τον σχεδιασμό αποτελεσματικών μοντέλων χρηματοδότησης, μεταξύ των οποίων η στοχοθετημένη χρηματοδότηση, τα οποία να επιτυγχάνουν τη σωστή ισορροπία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων σύμφωνα με τις εθνικές και τοπικές συνθήκες.
3. Την προαγωγή διατομεακών και ολοκληρωμένων προσεγγίσεων στις υπηρεσίες φροντίδας και εκπαίδευσης προκειμένου να καλυφθούν όλες οι ανάγκες των παιδιών —γνωστικές, κοινωνικές, συναισθηματικές, ψυχολογικές και σωματικές— κατά τρόπο ολιστικό, καθώς και να διασφαλιστεί η στενή συνεργασία ανάμεσα στο σπίτι και την ΠΕΦ και η ομαλή μετάβαση από το ένα επίπεδο εκπαίδευσης στο άλλο.
4. Την υποστήριξη του επαγγελματισμού του προσωπικού της ΠΕΦ, με έμφαση στην ανάπτυξη των ικανοτήτων, των προσόντων και των συνθηκών εργασίας τους, καθώς και την αύξηση του κύρους του επαγγέλματος. Επιπλέον, την ανάπτυξη πολιτικών που αποσκοπούν στην προσέλκυση, την κατάρτιση και τη διατήρηση προσωπικού με τα κατάλληλα προσόντα στην ΠΕΦ και τη βελτίωση της ισορροπίας μεταξύ των φύλων.
5. Την προώθηση αναπτυξιακά κατάλληλων προγραμμάτων και περιεχομένων σπουδών, που προάγουν την απόκτηση τόσο γνωστικών όσο και μη γνωστικών δεξιοτήτων, ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζουν τη σημασία του παιχνιδιού, το οποίο είναι επίσης ζωτικής σημασίας για τη μάθηση στα πρώτα χρόνια της ζωής.
6. Την υποστήριξη των γονέων στον ρόλο τους ως κύριων εκπαιδευτών των παιδιών τους στα πρώτα τους χρόνια και την ενθάρρυνση των υπηρεσιών ΠΕΦ ώστε να συνεργαστούν στενά με τους γονείς, τις οικογένειες και τις κοινότητες προκειμένου να αυξηθεί η συνειδητοποίηση σχετικά με τις ευκαιρίες που προσφέρει η ΠΕΦ και με τη σημασία της μάθησης από μικρή ηλικία.
7. Την προώθηση της διασφάλισης της ποιότητας με τη συμμετοχή όλων των βασικών ενδιαφερομένων, περιλαμβανομένων των οικογενειών.

⁽¹⁾ Βλέπε παράρτημα Ι των συμπερασμάτων (ΕΕ C 119 της 28.5.2009, σ. 7): Μέχρι το 2020, το 95 % τουλάχιστον των παιδιών ηλικίας μεταξύ τεσσάρων ετών και της ηλικίας έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να συμμετέχει σε προσχολική εκπαίδευση. Το 2008 το ευρωπαϊκό μέσο ποσοστό συμμετοχής ήταν 92,3 %.

8. Την προώθηση της ευρωπαϊκής έρευνας και της συγκέντρωσης δεδομένων στον τομέα της ΠΕΦ, κατά περίπτωση σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς, προκειμένου να ενισχυθεί η βάση στοιχείων για τη χάραξη πολιτικής και την υλοποίηση των προγραμμάτων στην ΠΕΦ.

ΚΑΛΕΙ ΣΥΝΕΠΩΣ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ:

1. Να αναλύσουν και να αξιολογήσουν τις υφιστάμενες υπηρεσίες ΠΕΦ σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο όσον αφορά τη διαθεσιμότητα, τις προσιτές τιμές και την ποιότητά τους, όπως σκιαγραφείται στα παρόντα συμπεράσματα.
2. Να εξασφαλίσουν ότι εφαρμόζονται μέτρα με σκοπό την παροχή γενικευμένης ισότιμης πρόσβασης σε ΠΕΦ και τη βελτίωση της ποιότητάς της.
3. Να επενδύσουν αποτελεσματικά στην ΠΕΦ ως μέτρο που ενισχύει μακροπρόθεσμα την ανάπτυξη.

ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

1. Να στηρίξει τα κράτη μέλη κατά τον προσδιορισμό και την ανταλλαγή ορθών πολιτικών και πρακτικών μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού.
2. Να διευρύνει τη βάση στοιχείων στον τομέα της ΠΕΦ, βασιζόμενη στη διεθνή έρευνα και συμπληρώνοντάς την με έρευνα σε

ολόκληρη την ΕΕ, και διευκολύνοντας την πρόσβαση στα αποτελέσματα τέτοιων ερευνών.

3. Στα πλαίσια του στρατηγικού πλαισίου «ΕΚ 2020», να παρακολουθεί και να υποβάλλει εκθέσεις για την πρόοδο προς το κριτήριο αξιολόγησης «ΕΚ 2020» που αφορά τη συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και προς την επίτευξη των στόχων για ευρύτερη πρόσβαση και καλύτερη ποιότητα που καθορίζονται στα παρόντα συμπεράσματα.

ΚΑΙ ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ:

1. Να αναλάβουν πολιτική συνεργασία μέσω της ανοικτής μεθόδου συντονισμού με τους συναφείς κλάδους (όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός, οι κοινωνικές υποθέσεις, η απασχόληση, η υγεία και η δικαιοσύνη) και με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, με σκοπό να παραγάγουν εργαλεία αναφοράς σε ευρωπαϊκό επίπεδο τα οποία θα στηρίξουν την ανάπτυξη πολιτικής στον τομέα της ΠΕΦ στο κατάλληλο τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο.
2. Με την επιφύλαξη των διαπραγματεύσεων για το μελλοντικό δημοσιονομικό πλαίσιο, να αξιοποιήσουν αποτελεσματικά όλα τα διαθέσιμα μέσα της ΕΕ στους τομείς της δια βίου μάθησης και της έρευνας, καθώς και τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», για την προαγωγή των προαναφερόμενων στόχων.